

Модуль 3. Хореографія освіти: стандартизація чи персоналізація?

Лекція 34. Яка стратегічна мета перебування в закладах освіти?

В Америці доволі часто використовують «baby-sitting» - послуги няні (виховательки) для догляду за дитиною, коли батьки відсутні. Чим вища кваліфікація виховательки, тим вища ціна. Отже, ціна визначається якістю впливу на особистість. Для унаочнення ситуації можна сказати так, що малокомпетентні вихователі весь час і всі сили зосереджують на тому, аби напхати вихованця різноманітними відомостями. Тоді як висококомпетентні вихователі вчать осмислювати відомості, робити висновки та працювати з контекстом або поняттям відносності.

Фундаментальне завдання освіти - розумовий розвиток учнів, тобто навчання умінням сприймання та логічних розмірковувань. Найкращі освітні заклади прагнуть навчати своїх учнів логіки, а от із сприйманням справи не такі добрі. Подивіться на зображення «Дівчина-бабця»: Що ви бачите? (див. презентацію). Одні бачать молоду жінку, інші - бабцю. Насправді, залежно від ракурсу сприйняття можна побачити і дівчину, і стару. До 45 років я здебільшого бачив дівчину, а після - все більше стару.

Будь-які логічні побудови починаються зі сприймання. І якщо наші сприймання невідповідні, то й хибними будуть усі логічні висновки з них. Акти творчості передовсім пов'язані зі зміною сприймання. Розглянемо це на прикладі норвезької казки. Маленьке курча прогулювалось та вирішило підшукати собі приятеля для гри. Першим воно зустріло земляного хробака. На запрошення курча хробак відповів: «Ну як я можу з тобою бавитися, адже ти такий великий, а я такий малий!». Засмутилося курча та пішло далі, зустріло теля. У відповідь на прохання побавитися теля відповіло: «Як я можу з тобою гратися, коли ти такий маленький, а я такий великий?».

Тут курча повністю розгубилося: «Так який же я насправді?». І після деяких розмірковувань курча здогадалося, що відносно хробака - велике, а відносно теля - мале. Отже, в освіті нам слід відмовитися від вивчення все наростаючої інформації, а направити свої зусилля на розвиток мислення. Якщо дитині не допомагати, то вона не навчиться думати. Дитина не завжди здатна самостійно зробити висновок із власного досвіду. А тому завдання вихователя - не лише донести цей висновок про відносність уявлень до її свідомості, а й узагальнити його.

Йдеться про одну із центральних ідей критичного мислення. Вона показана в ілюстрації, на якій зображений циліндр, що у різних проекціях виглядає або як коло, або як квадрат. І зображення у першій проекції є правдою, і зображення у другій проекції є правдою, а істиною є сам циліндр.

Або інша аналогія про засвоєння поняття відносності: троє людей стоять по різні боки будівлі та дивляться на неї: один бачить фасад, інший - торець, а третій - задній двір. Хто бачить правильніше? Або - хто матиме рацію у суперечці, як виглядає будівля?

Якщо пригадати всіх видатних мислителів, то в тій чи іншій формі вони говорили про те, що головна та стратегічна мета освіти - розвиток розуму у всьому його багатстві - від сприймання до логіки. Яскравою ілюстрацією обмеженості «тунельного» мислення є науковий спір між мікробіологом Робертом Кохом та імунологом Максом Петтенкофером, який розгорнувся на початку минулого століття. Кох стверджував: «Холера спричинюється холерним вібрионом». «Ні, - заперечував Петтенкофер, - вся справа у порушеннях імунітету». Почалася неабияка суперечка, коли Петтенкофер викликав Коха на вирішальний двобій. Імунолог стверджував, що вип'є бульйон з холерними вібрионами і не захворіє. Кох прийняв виклик і надіслав Петтенкоферу найміцніший настій своїх вібрионів, і Петтенкофер випив його на очах враженої публіки і... не захворів.

Лише згодом стало відомо, що холера спричинюється вібрионами, але лише за умови порушення імунітету. Так що праві були обидва. Вкрай важливо уникати догматизму, оскільки дещо може несподівано постати в іншому світлі. А тому, крім логіки, не менш важливо розвивати сприймання.